

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Metody zarządzania ryzykiem finansowym w projektach innowacyjnych przedsiębiorstw – symulacja Monte Carlo i opcje realne

dr Tomasz Krawczyk

DELab UW | Enterprise Europe Network | ul. Dobra 56/66, 00-312 Warszawa
tel. +48 (22) 55 27 606 | delab.uw.edu.pl | een@uw.edu.pl

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Co to jest ryzyko?

- Ryzyko jest to potencjalny stopień zagrożenia lub szansy w osiągnięciu oczekiwanych korzyści przez przedsiębiorcę. Jest to zatem niebezpieczeństwo wystąpienie efektu niezgodnego z oczekiwaniami, a więc efekt ten może być gorszy niż oczekiwany (np. mniejsza sprzedaż, mniejsze zyski lub strata) lub lepszy niż oczekiwany (np. większy zysk).

Źródło: Ostrowska E.: Ryzyko projektów inwestycyjnych. PWE. Warszawa 2002.

UNIwersytet
Warszawski

DELAB

Co to jest symulacja Monte Carlo?

Metoda Monte Carlo umożliwia przeprowadzenie symulacji, która pozwala uzyskać odpowiedź z pewnym przybliżeniem.

Podstawową ideą symulacji metodą Monte Carlo jest utworzenie odpowiednio licznej próbki wartości wyjściowej, przy zastosowaniu różnych danych wejściowych a następnie oszacowaniu odpowiednich wartości statystyk z próby w celu wnioskowania.

Źródło: Krawczyk T.: Metoda Monte Carlo w procesie inwestycyjnym. WITKOM. Warszawa 2013 r.

UNIwersYTET
WARSAWski

DELAB

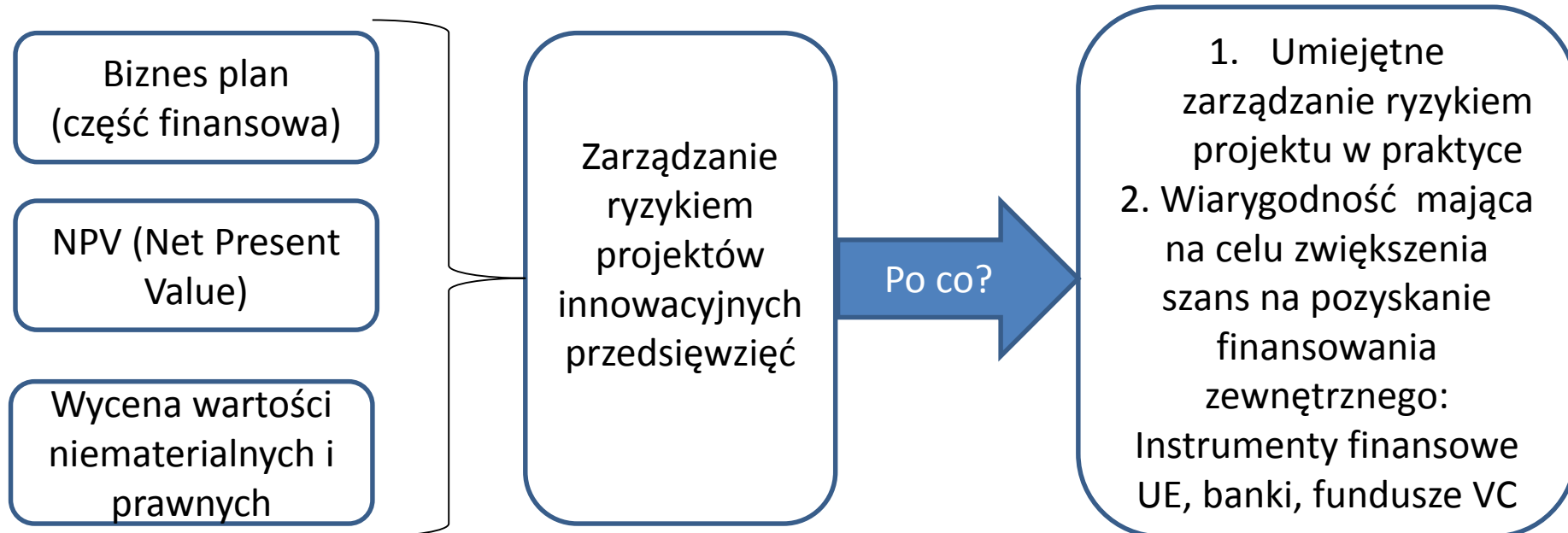

Co to są opcje realne?

Opcja realna jest to prawo (ale nie obowiązek) do zmiany decyzji w zakresie projektu inwestycyjnego w sytuacji, gdy pojawią się nowe informacje. Opcje realne koncentrują się na inwestycjach rzeczowych takich jak inwestycje w projekty badawczo-rozwojowe, rozbudowy zaplecza produkcyjnego, rozbudowy kanałów dystrybucyjnych, zastosowania określonych technologii wytwórczych, bezpośrednich inwestycji z szczególnym uwzględnieniem zakresu działania funduszy podwyższonego ryzyka – Venture Capital.

Źródło: Rogowski W.: Opcje realne w przedsięwzięciach inwestycyjnych. SGH. Warszawa 2008 r.

Po co stosować metody Monte Carlo i opcje realne w projekcie innowacyjnego przedsięwzięcia?

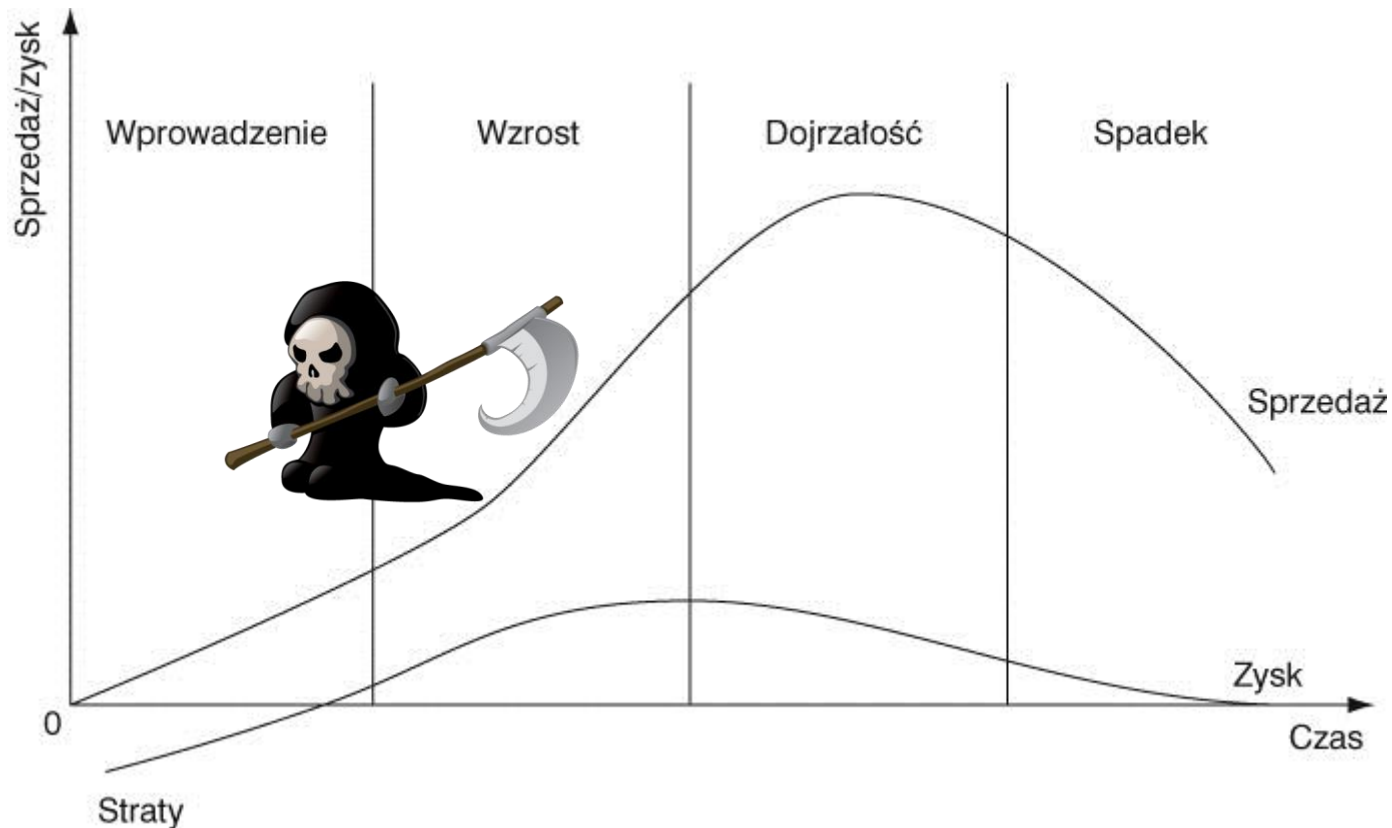
Jaki jest związek pomiędzy innowacyjnym przedsięwzięciem a planem finansowym ?

Cykl życia innowacyjnego produktu!!!

Cykl życia produktu a zyski

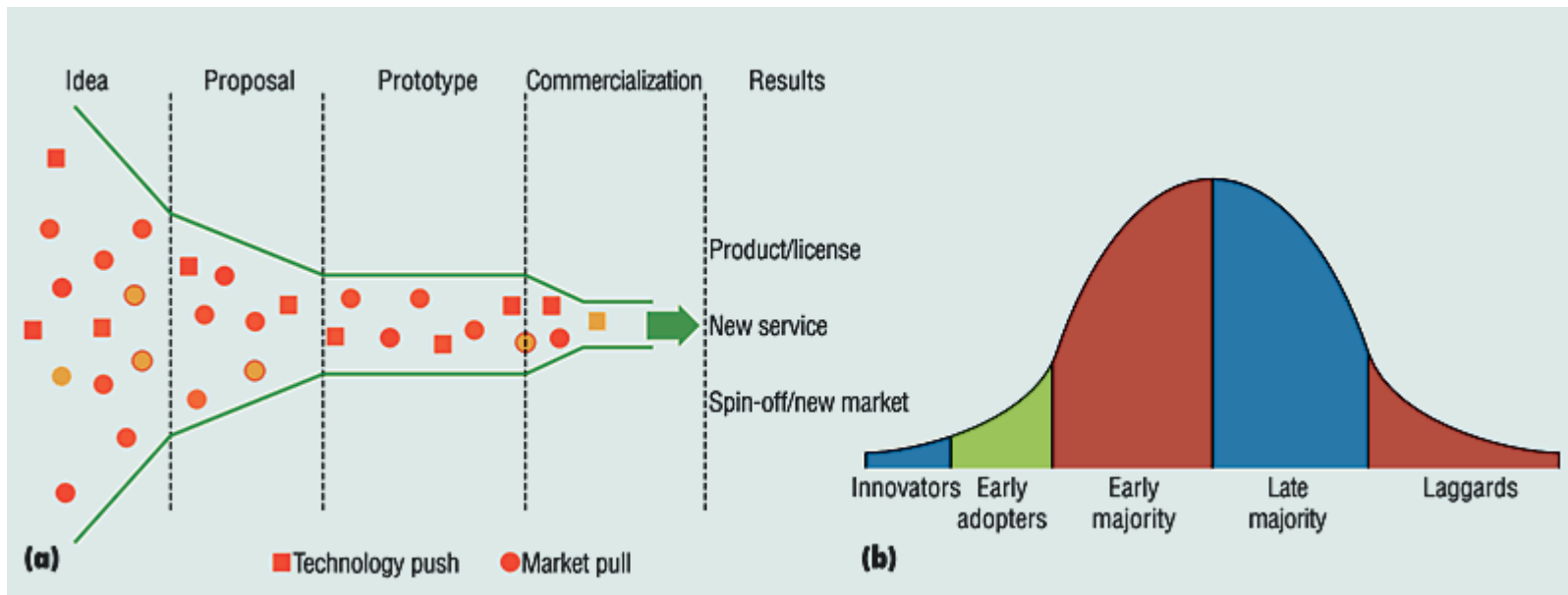

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Opracowanie innowacyjnego produktu, procesu, usługi obarczone jest ryzykiem

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Innowacje = ryzyko

Potrzebne są zatem metody oceny i
zarządzania ryzykiem

Metoda Monte Carlo + Biznes Plan
Innowacyjnego przedsięwzięcia = Ocena
i zarządzanie ryzykiem inwestycyjnym
innowacyjnego przedsięwzięcia

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Dlaczego warto stosować symulację Monte Carlo w biznes planie?

- Pozwala budować różnego rodzaju scenariusze w oparciu o finansową część biznes planu.
- Wpisuje się w cykl życia produktu (rozkład normalny).
- Umożliwia budowę planów naprawczych.

Narzędzia główne Wstawianie Układ strony Formuły Dane Recenzja Widok NumXL

Wklej Wytnij Kopiuj Malarz formatów Schowek Czcionka Wyrównanie Liczba

Zawijaj tekst Scal i wyśrodkuj Liczbowe Formatowanie warunkowe Formatuj jako tabelę Style Komórki

Σ Autosumowanie Wypełnienie Wyczyść Sortuj i Znajdź i filtruj zaznacz Edycja

C5 =ROZKŁAD.NORMALNY.ODW(LOS(),B26;B27)

	A	B	C	D	E	F
1	Plan sprzedaży oferowanych produktów	2013	2014	2015	2016	2017
2	Liczba sprzedawanych produktów					
3	Lek neurologiczny	500 000	800 000	900 000	1 000 000	1 100 000
4	Lek onkologiczny	200 000	210 000	215 000	220 000	223 000
5	Lek onkologiczny symulacja Monte Carlo		256 524			
6	Lek gastrologiczny	2 000 000	3 000 000	3 500 000	4 000 000	4 500 000
7	Lek diabetologiczny	120 000	125 000	127 000	130 000	140 000
8	Zestaw witamin	50 000	60 000	70 000	75 000	78 000
9	Dermokosmetyk	6 000	8 000	7 000	9 000	10 000
10	Ceny sprzedaży					
11	Lek neurologiczny	18,00 zł	18,70 zł	20,00 zł	21,00 zł	23,00 zł
12	Lek onkologiczny	800,00 zł	830,00 zł	840,00 zł	850,00 zł	855,00 zł
13	Lek gastrologiczny	7,00 zł	7,50 zł	8,00 zł	8,20 zł	8,40 zł
14	Lek diabetologiczny	23,00 zł	24,00 zł	24,50 zł	26,00 zł	27,00 zł
15	Zestaw witamin	11,00 zł	12,00 zł	12,50 zł	12,70 zł	12,90 zł
16	Dermokosmetyk	50,00 zł	51,00 zł	51,50 zł	62,00 zł	62,00 zł
17	Wartość sprzedaży					
18	Lek neurologiczny	9 000 000,00 zł	14 960 000,00 zł	18 000 000,00 zł	21 000 000,00 zł	25 300 000,00 zł
19	Lek onkologiczny	160 000 000,00 zł	212 914 719,03 zł	180 600 000,00 zł	187 000 000,00 zł	190 665 000,00 zł
20	Lek gastrologiczny	14 000 000,00 zł	22 500 000,00 zł	28 000 000,00 zł	32 800 000,00 zł	37 800 000,00 zł
21	Lek diabetologiczny	2 760 000,00 zł	3 000 000,00 zł	3 111 500,00 zł	3 380 000,00 zł	3 780 000,00 zł

Narzędzia główne Wstawianie Układ strony Formuły Dane Recenzja Widok NumXL

Wklej Wytnij Kopiuj Malarz formatów Schowek

Czcionka tekstu 11 Czcionka

Zawijaj tekst Wyrównanie

Liczbowe Liczba

Formatowanie warunkowe Formatuj jako tabelę Style komórki

Wstaw Usuń Format Komórki

Autosumowanie Wypełnienie Wyczyść Edycja

C5 =ROZKŁAD.NORMALNY.ODW(LOS(),B26;B27)

	A	B	C	D	E	F
25			Przychód Maksymalny	283 218	pierwiastek z n	32
26	Średnia	224 000	Przychód Minimalny	148 321	s/pierwiastek z n	654,3237772
27	Odchylenie standardowe	20091,45755	Średnia	224 051,44	s/pierwiastek z n * 1,96	1282,474603
28			Odchylenie standardowe	20691,53463	+	225 333,91 zł
29			Współczynnik zmienności	9,24%	-	222 768,96 zł
30						
31	n	Przychody	Przedział	Rozkład normalny	Częstość	
32	1	256 524	152 000	4,48846E-08	1	
33	2	194 826	152 500	4,88106E-08	0	
34	3	227 572	153 000	5,3049E-08	0	
35	4	227 692	153 500	5,76218E-08	0	
36	5	237 878	154 000	6,25522E-08	0	
37	6	233 881	154 500	6,78649E-08	0	
38	7	192 568	155 000	7,35858E-08	0	
39	8	241 868	155 500	7,97424E-08	0	
40	9	233 983	156 000	8,63636E-08	0	
41	10	215 398	156 500	9,34801E-08	0	
42	11	251 143	157 000	1,01124E-07	0	
43	12	217 939	157 500	1,09329E-07	0	
44	13	227 019	158 000	1,1813E-07	0	
45	14	204 245	158 500	1,27566E-07	0	
46	15	243 100	159 000	1,37675E-07	0	
47	16	221 650	159 500	1,48185E-07	0	

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Dlaczego warto stosować symulację Monte Carlo w NPV?

- Zmienność w obszarze przepływów pieniężnych

Net Present Value - Wartość zaktualizowana netto

$$NPV = -I + \sum_{i=1}^n \frac{C_i}{(1+r)^i}$$

Gdzie dodatnie I oznacza wielkość początkowego nakładu,

C_i są to dodatnie przepływy pieniężne

i – kolejne okresy czasowe .

Microsoft Excel ribbon with tabs: Plik, Narzędzia główne, Wstawianie, Układ strony, Formuły, Dane, Recenzja, Widok, Deweloper, Dodatki.

Font: Arial, Size: 10. Bold (B), Italic (I), Underline (U), Text color (A), Background color (fill), Paragraph (list, indent, alignment), Styles (Zawijaj tekst, Scal i wyśrodkuj), Numbers (Ogólne, % 000, 0,00, 0,0), Conditional formatting (Formatow. warunk., Formatuj jako tabelę, Style komórki), Cells (Wstaw, Usuń, Format), Editing (Autosumowanie, Wypełnij, Wyczyść, Sortuj i filtruj, Znajdź i zaznacz).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	
1												
2	Rok	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
3	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
4	Cash-Flow	300,00	350,00	550,00	700,00	900,00	750,00	700,00	600,00	400,00	300,00	
5	Random CF	358,98327	313,40091	374,170478	636,60545	373,17419	867,66152	1125,487	712,70122	336,01384	630,2195	
6	Dyskonto	0,91	0,83	0,75	0,68	0,62	0,56	0,51	0,47	0,42	0,39	
7	D(CF)	326,34843	259,00902	281,1198182	434,81009	231,71181	489,77231	577,5526	332,48038	142,50267	242,9769	
8		-1000	-673,65	-414,64	-133,52	301,29	533,00	1 022,77	1 600,32	1 932,80	2 075,31	2 318,28
9	-1000	358,98327	313,40091	374,170478	636,60545	373,17419	867,66152	1125,487	712,70122	336,01384	630,2195	
10												
11	Wkład	1 000,00										
12	Średnia CF	555,00										
13	Odchyl stand CF	210,09257										
14	r	10%										
15	Suma D(CF)	3 318,28										
16	NPV	2 318,28										
17	NPV funkcja excela	2 318,28										
18	IRR	43%										

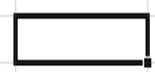
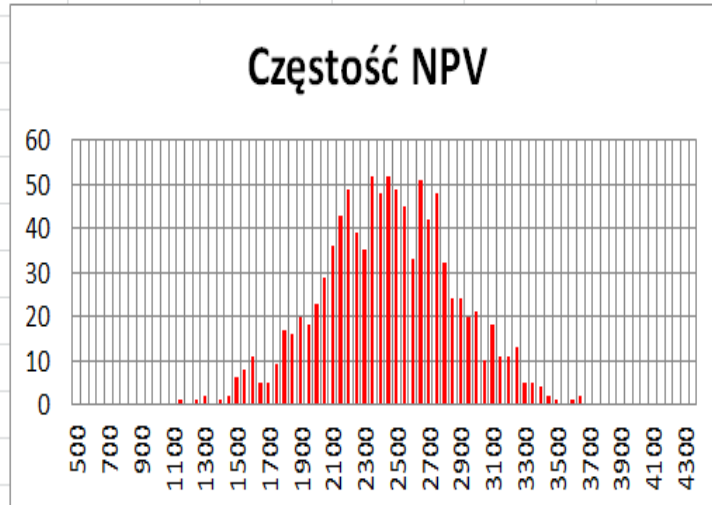
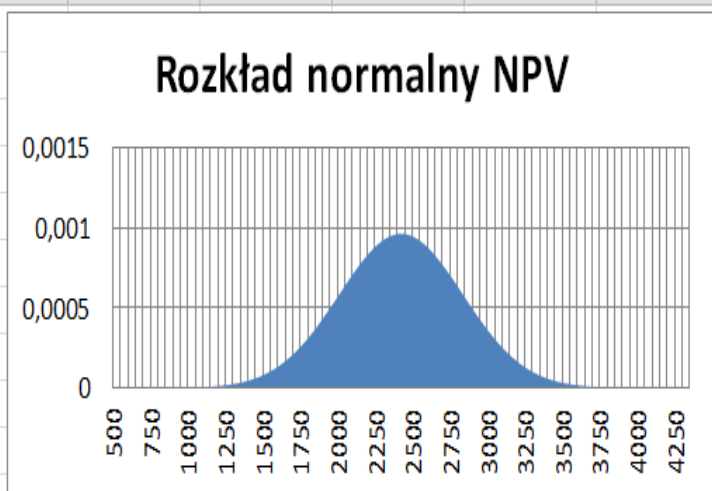
Microsoft Excel ribbon showing the 'Formuły' (Formulas) tab. The ribbon includes options for text alignment, number formatting, and cell styles. The active cell is H26, containing the formula $\text{=Współczynnik\_zmiennosci\_s/średnie\_NPV}$.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
17	NPV funkcja excela	2 241,44							
18	IRR	46%							
19									
20	Próbka n	NPV	Przedział	Rozkład	Częstość			Dane:	
21	1	2 241,44	500	1,83644E-08	0			NPV MAX	3 632,03
22	2	1 775,241	550	3,2077E-08	0			NPV MIN	1 111,46
23	3	2 850,761	600	5,52118E-08	0			Średnie NPV	2 423,92
24	4	1 831,892	650	9,36467E-08	0			Odchylenie standardowe NPV	412,6004
25	5	2 734,377	700	1,56522E-07	0			n=1000	1000
26	6	2 377,804	750	2,57798E-07	0			Współczynnik zmienności s/średnie NPV	17,02%
27	7	1 712,642	800	4,18415E-07	0			Pierwiastek z n	31,62278
28	8	2 652,569	850	6,69202E-07	0			s/pierwiastek z n	13,04757
29	9	2 547,145	900	1,0547E-06	0			1,96*s/pierwiastek z n	25,57324
30	10	2 952,223	950	1,63804E-06	0			Średnie NPV +1,96* s/pierwiastek z n	2 449,50
31	11	2 418,993	1000	2,50692E-06	0			Średnie NPV -1,96* s/pierwiastek z n	2 398,35
32	12	3 059,367	1050	3,78076E-06	0				
33	13	2 336,671	1100	5,61875E-06	0				
34	14	2 725,226	1150	8,22855E-06	1				
35	15	2 681,094	1200	1,18719E-05	0				

Microsoft Excel ribbon with tabs: Plik, Narzędzia główne, Wstawianie, Układ strony, Formuły, Dane, Recenzja, Widok, Deweloper, Dodatki. The 'Narzędzia główne' tab is active, showing options for text, alignment, numbers, styles, and cells.

Q24

	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R
13												
14												
15												
16												
17												
18												
19												
20		Dane:										
21		NPV MAX	3 632,03									
22		NPV MIN	1 111,46									
23		Średnie NPV	2 423,92									
24		Odchylenie standardowe NPV	412,6									
25		n=1000	1000									
26		Współczynnik zmienności s/średnie NPV	17,02%									
27		Pierwiastek z n	31,6228									
28		s/pierwiastek z n	13,0476									
29		1,96*s/pierwiastek z n	25,5732									
30		Średnie NPV +1,96* s/pierwiastek z n	2 449,50									
31		Średnie NPV -1,96* s/pierwiastek z n	2 398,35									
32												
33												
34												

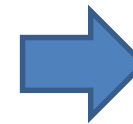

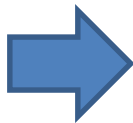
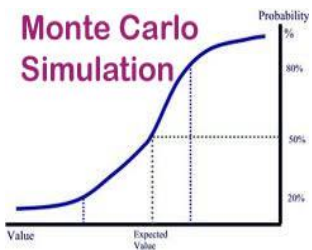
- W przypadku przepływów pieniężnych możemy także zastosować symulację Monte Carlo

Wariant 1

$$NPV = -I + \sum_{i=1}^n \frac{C_i}{(1+r)^i}$$

Wariant 2

$$\sum_{i=1}^n \frac{C_i}{(1+r)^i}$$

$$NPV = -I + \sum_{i=1}^n \frac{C_i}{(1+r)^i}$$

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Dlaczego warto stosować opcje realne?

- Brak elastyczności NPV (przepływy pieniężne)
- Stateczność NPV (częstkowe wyniki projektu)
- Możliwość kompleksowego zarządzania ryzykiem projektów innowacyjnych produktów i usług poprzez wartości niematerialne i prawne takie jak np. patent, know-how, wycena prac badawczo-rozwojowych.

Jak wyceniamy opcję realną?

- Stosujemy model Blacka-Scholesa lub model dwumianowy

Model Blacka-Scholesa

$$C = VN(d_1) - Xe^{-r_f T} N(d_2)$$

$$d_1 = \frac{\ln\left(\frac{V}{X}\right) + T\left(r_f + \frac{\sigma^2}{2}\right)}{\sigma\sqrt{T}}$$

$$d_2 = \frac{\ln\left(\frac{V}{X}\right) + T\left(r_f - \frac{\sigma^2}{2}\right)}{\sigma\sqrt{T}}$$

$$d_2 = d_1 - \sigma\sqrt{T}$$

Model dwumianowy

$$q = \frac{e^{r_f \cdot \Delta t} - d}{u - d}$$

$$C = \frac{q \cdot C_u + (1 - q) \cdot C_d}{e^{r_f \cdot \Delta t}}$$

$$P = \frac{q \cdot P_u + (1 - q) \cdot P_d}{e^{r_f \cdot \Delta t}}$$

Źródło: Rogowski W.: Opcje realne w przedsiębiorstwach inwestycyjnych. SGH. Warszawa 2008 r.

Project - VBAProject

- atpvbaen.xls (ATPVBAEN.XLAM)
- Internet_Assistant (HTML.XLAM)
- SOLVER (SOLVER.XLAM)
- VBAProject (BSreal1.xlsm)
  - Arkusz1 (Arkusz1)
  - Arkusz2 (Arkusz2)
  - Arkusz3 (Arkusz3)
  - Arkusz4 (Arkusz4)
  - Module1
  - Module2
  - Module3
  - ThisWorkbook
- VBAProject (FUNCRES.XLAM)

Properties - Module2

Module2 Module

Alphabetic | Categorized

(Name) Module2

(General)

BlackScholesCall11

```

Function BlackScholesCall11(BiezacaWartoscPrzeplywow, CenaWykonaniaOpcji, StopaWolnaOdRyzyka, OkresWygasniecia, Ryzyko)
    d = (Log(BiezacaWartoscPrzeplywow / CenaWykonaniaOpcji) + OkresWygasniecia * _
        (StopaWolnaOdRyzyka + 0.5 * Ryzyko ^ 2)) / _
        (Ryzyko * Sqr(OkresWygasniecia))
    BlackScholesCall = BiezacaWartoscPrzeplywow * Application.NormSDist(d) - _
        Exp(-StopaWolnaOdRyzyka * OkresWygasniecia) * CenaWykonaniaOpcji * _
        Application.NormSDist(d - Ryzyko * Sqr(OkresWygasniecia))
    Application.MacroOptions Macro = "BlackScholesCall", Description:=sFn_Description, Category:=1
End Function

```

Immediate

<Ready>

Locals

<Ready>

Expression

Value

Type

Watches

Expression

Value

Type

Context

Visual Basic Makra Zarejestruj makro Użyj odwołań względnych Bezpieczeństwo makr Kod

Wstaw Tryb projektowania Właściwości Wyświetl kod Uruchoom okno dialogowe Formanty

Źródło Właściwości mapy Importuj Pakiety rozszerzenia Eksportuj Odśwież dane XML

A1 =

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R
1	=																	
2																		
3																		
4																		
5																		
6																		
7																		
8																		
9																		
10																		
11																		
12																		
13																		
14																		
15																		
16																		
17																		
18																		
19																		
20																		
21																		
22																		
23																		
24																		
25																		
26																		
27																		

Wstawianie funkcji

Wyszukaj funkcję:

Wpisz krótki opis tego, co chcesz zrobić, a następnie kliknij przycisk **Przejdź**

Lub wybierz kategorię:

Wybierz funkcję:

- BlackScholesCall
- BlackScholesCall11
- CopyFileTemplate
- Formname
- Get_name
- GetDivID
- HTMLConvert

BlackScholesCall(BiezacaWartoscPrzeplywow,...)

Pomoc niedostępna.

[Pomoc dotycząca tej funkcji](#)

OK Anuluj

Narzędzia główne

Wstawianie

Układ strony

Formuły

Dane

Recenzja

Widok

Deweloper

Dodatki

Wklej

Wytnij

Kopiuje

Malarz formatów

Schowek

Czcionka tekstu 11

Czcionka

Wyrównanie

Zawijaj tekst

Scal i wyrównaj

Liczba

Ogólne

Liczba

Formatowanie warunkowe

Formatuj jako tabelę

Style komórek

Style

Wstaw

Usuń

Format

Komórki

Σ Autosumowanie

Wypełnienie

Wyczyść

Sortuj i Znajdź i filtruj

Zaznacz

Edycja

VDB =BlackScholesCall(B1;B2;B4;B3;B5)

	A	B	C	D	E	F	G
1	Cena wykonania opcji (nakład inwestycyjny) X=	900					
2	bieżąca wartość oczekiwana przepływów gotówkowych S=	1200					
3	okres wygaśnięcia t=	3					
4	stopa wolna od ryzyka r=	5%					
5	ryzyko	40%					
6							
7	W	=BlackScholesCall(B1;B2;B4;B3;B5)					
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							

Argumenty funkcji

BlackScholesCall

BieżacaWartoscPrzeplywow B1 = 900

CenaWykonaniaOpcji B2 = 1200

StopaWolnaOdRyzyka B4 = 0,05

OkresWygasniecia B3 = 3

Ryzyko B5 = 0,4

= 200,3843109

Pomoc niedostępna.

Ryzyko

Wynik formuły = 200,3843109

[Pomoc dotycząca tej funkcji](#)

OK

Anuluj

Narzędzia główne

Wstawianie

Układ strony

Formuły

Dane

Recenzja

Widok

Wklej

Wytnij

Kopiuj

Malarz formatów

Schowek

Arial 10

B *I* U

Czcionka

Zawijaj tekst

Scal i wyśrodkuj

Wyrównanie

Ogólne

\$ % 000

Liczba

Formatowanie warunkowe

Formatuj jako tabelę

Style komórek

Style

Wstaw

Usuń

Format

Komórki

Σ Autosumowanie

Wypełnienie

Wyczyść

Sortuj i Znajdź i filtruj

Zaznacz

Edycja

C24

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	
1	ETAP 1	Wartości drzewa dwumianowego w przedsięwzięciu inwestycyjnym																	
2	σ	=	7,75%			u	=	1,080565											
3	r	=	2%			d	=	0,925441											
4	k.u	=	4%			exp	=	2,7183											5
5	t	=	5			q	=	0,8112											P
6	NPV	=	10 mld USD			p	=	0,1888		4									14,73179
7	Nakłady	=	2,8 mld USD																
8							3			13,6334	K								
9																			R
10					2			12,61692	G										12,61692
11																			
12			1					11,67622	D										11,67622
13																			S
14	0		10,80565443	B				10,80565	H										10,80565
15																			
16	10	A					10	E											10
17																			M
18			9,25441403	C				11,54208	I										9,254414
19																			T
20								8,564418	F										8,564418
21																			N
22																			8,564418
23																			U
24																			7,925867
25																			J
26																			7,925867
27																			O
28																			7,334925
29																			W
30																			6,788044

Microsoft Excel ribbon with tabs: Narzędzia główne, Wstawianie, Układ strony, Formuły, Dane, Recenzja, Widok. The ribbon contains various toolbars for font settings, alignment, numbers, and data manipulation.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	
1	ETAP 2	Kalkulacja wewnętrznej wartości opcji																	
2	σ	=	7,75%			u	=	1,080565											
3	r	=	2%			d	=	0,925441											
4	k.u	=	4%			exp	=	2,7183											5
5	t	=	5			q	=	0,8112											P
6	NPV	=	10 mld USD			p	=	0,1888		4									7,806885
7	Nakłady	=	2,80																
8								3		7,016051	K								
9																			R
10					2		6,28418	G											6,28418
11																			
12			1		5,606876	D				5,606876	L								
13																			S
14	0		4,980071193	B			4,980071	H											4,980071
15																			
16	7,20	A					4,4	E			4,4	M							
17																			T
18			3,863178102	C				5,5103	I										3,863178
19																			
20							3,366381	F			3,366381	N							
21																			U
22																			5,706624
23																			
24										2,906624	J								
25																			2,481146
26																			O
27																			W
28																			2,087391

Narzędzia główne

Wstawianie

Układ strony

Formuły

Dane

Recenzja

Widok

Wklej

Wynij

Kopiuuj

Malarz formatów

Schowek

Arial 10

B *I* U

Czcionka

Zawijaj tekst

Scal i wyrównaj

Wyrównanie

Ogólne

\$ % 000

Liczba

Formatowanie warunkowe

Formatuj jako tabelę

Style komórki

Style

Wstaw

Usuń

Format

Komórki

Σ Autosumowanie

Wypełnienie

Wyczyść

Sortuj i Znajdź i filtruj

Znalez i zaznacz

Edycja

A16 $f_x = (H5 * C14 + H6 * C18) * H4^A - C3$

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	
1	ETAP 3	Kalkulacja całkowitej wartości opcji																		
2	σ	=	7,75%			u	=	1,080565												
3	r	=	2%			d	=	0,925441												
4	k.u	=	4%			exp	=	2,7183												
5	t	=	5			q	=	0,8112												
6	NPV	=	10 mld USD			p	=	0,1888			7,806885	P								
7	Nakłady	=	2,8																	
8										7,370438	K									
9																				
10							6,955704	G								6,28418	R			
11																				
12						6,561647	D				5,918347	L								
13																				
14			6,24833501	B				5,570953	H							4,980071	S			
15																				
16	5,943879	A				5,449414	E				4,674716	M								
17																				
18			5,27197028	C				5,5103	I							3,863178	T			
19																				
20						5,073747	F				4,127914	N								
21																				
22										3,74135	J					5,706624	U			
23																				
24											2,481146	O								
25																				
26																2,087391	W			
27																				

Notowania / Etap 1 / Etap 2 / **Etap 3**

Gotowy

110%

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Czy symulacja Monte Carlo może być zastosowana w opcji realnej?

- Bezpośrednio w parametrze σ - ryzyka przepływów pieniężnych.
- Pośrednio, poprzez zastosowanie w modelach szeregów czasowych (GARCH, EWMA).

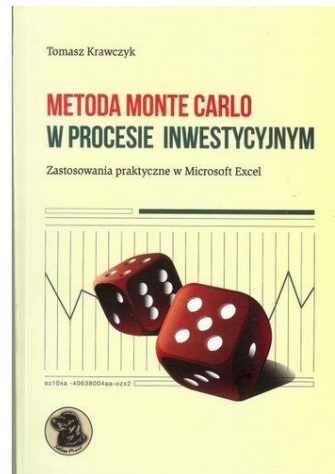
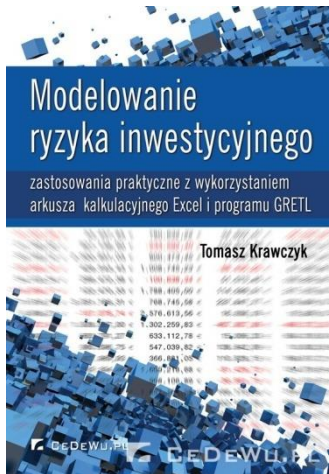

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Zalecana literatura

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

DELAB

Dziękuję za uwagę

Tomasz Krawczyk

tj.krawczyk@uw.edu.pl

DELab UW | Enterprise Europe Network

| ul. Dobra 56/66, 00-312 Warszawa

tel. +48 (22) 55 27 606

| delab.uw.edu.pl | een@uw.edu.pl